صفر ١٧ ١٣٢٧ چهارشنبه ٢٥ فيوْرال ١٩٠٩

اقتصاد

بهاسی :
١ يلغه‌ايكی صوم، يارتی يلغه بر صوم.
نسخه‌سی يكرمی تين. خارجگه‌ايكی اُلوش.
اعلان سطری يكرمی‌بش تين.

آدريس :
Контора редакціи «ИКТИСАДЪ»
Самара, Казанская ул. д. № 77

Redaction IKTICAD SAMARA
(RUSSIE)

تجارت، زراعت وصناعت دن هم قريه حاجتلرندن بحث ايدر آيلق مجله‌در. نومر ٦

دلنچيلك و اسلام

عصر جاهليتده هر وقت بزم حاضرگی زماننك اولديغی كبی مسكينلر ودلنچيلر بيك كوبايمش ايدی. اول وقتلرده اهالی آراسنده بونلرنك حاللرينی قايغورتمق يوق حكمنده ايدی. شول وقتلرده اسلام ظهور ايتدی. يتيم ومسكينلرنك وعموما محتاجلرنك حاللرينی اصلاح ايتمك فرض درجه سنده لازم اش ايديكينی بيان ايتدی. مسلمان بايلقندن برقسمنی بونلر فائده‌سينه تعيين ايتدی، محتاجلقنی بسبتون اصلندن كسمك توغروسنده كوب قاعده‌لر بيان ايتدی. محتاج ومسكينلرگه اولغان شول شفقتی سايه‌سنده اسلام بتون قومنك محبتلرينی اوزينه جلب ايتدی. مسكينلره طعام ويرمك وآنگا قزندرمق وعموما محتاجلرنك حاللرينی قايغورتمق مسلمانلرنك علامت فارقه‌لری حساب ايدلدی.

اول وقتلرده يتيملرنی چيتكه قاقمق ومسكينگه طعام ويرگه‌قزندرمق كافرلرگه خاص صفت ايدی. شونك ايچون قرآنده كوب يرده قريشلرنك رئيسلرينی جناب تعالی بو صفتلر ايله توصيف ايدوب عيبلامشدر. حتی كه بسينك سقرگه توشمكلرينه سببده نماز اوقوچيلردن اولمادقلری ومسكينلره طعام ويروچيلردن اولمادقلری اولديغی بيان بيورلمشدر. (سورة مدثر ٤٠ — ٤٦ آيتلره باقنگ).

محتاجلقنی اصلندن كسمك توغروسنده اسلامنك بيان ايتكان قاعده‌لری لايقنچه دائمی اجرا ايدلسه‌لر مسلمانلرده اصلا دلنچی ومسكين قالميه‌چق ايدی. شونك ايچونده افندمز عليه السلام بر وقت ديمشدر: «صدقه‌گزی بو كون ويرگز! يوقسه بر كون كلور انسان قولنده آلتوننی طوتوب يورر، اما قبول ايدوب آلغوچينی تابماز، كشی ايتور: كيچه كتورگان اولساڭ آلغان اولور ايدم. بوكون

ایسه بنم آڭا احتیاجم یوق ، دیور » دیمشدر . (مشکوة باب الانفاق)

اسلام تربیه‌سی ایله یخشی تربیه لنمش کشیلرنڭ بویله اولاچغنده شبهه یوقدر . زیره اسلام شریعتنڭ کشی قولندن هوضسز نرسه قبول ایتمك ممدوح اش دگلدر . حتی هدیه‌گه قارشو بیله هدیه قایتارمق اسلامنگ سنتیدر .

افندمز علیه السلامنڭ بو سوزی کچنلرده یاپونیه‌ده اولوب بزم غزته‌لرده یازلغان بر واقعه‌نی ایسکه توشره‌در : گنیراللردن بری آلمه ساتوچی بر یاپون قارچغندن بر قدر آلمه آلورده آنڭ قولینه بر آلتون صالور ، یاپون قارچغی کمال نزاکت ایله : افندم بنده قایتارورغه اواق یوق . اواق آقچه وبرسا ڭز یخشی اولور ایدی ، دیور . بوڭا قارشو گنیرال بن سزگه آلتوننڭ بارچه‌سینی ویردم ، دیورده یولینه کیدر ، قارچق گنیرالنڭ آرتندن بوگروب : خیر افندم بن خیرچی دگلمن . سنگ آرتوق آقچه‌ڭا بنم احتیاجم یوق ، اگر اواق آقچه‌ڭز اولماسه بر آز توقف ایدڭز ، بن آلشدروب کیلیم ، دیه گنیرالنی طوقتاتمشدر . ایشته بوڭا حمیت وناموس دیورلر . حمیتلی وناموسلی هم مروتلی کشیلر هیچ وقت سؤال مذلتینی اختیار ایدوب ملتینی باشقه‌لردن تحقیر ایتدرمزلر .

اصحاب کرام بر نچه کیچلر آچ قوندقلری وقتلرده بیله باشقه‌لر حضورینه واررغه تنزل ایتمه‌مشلردر . بوده باشقه‌لر کوزنده ملتنڭ درجه‌سینی وشأنینی صاقلامق قاعده‌سینه مبنیدر . ملتنڭ ناموسنی صاقلامقنی آنلر اوزلرینه لازم بلمشلردر (رحمهم الله) .

دلنچیلکنی بتورمك واحتیاجنی تامرندن قوریتمق تورسنده اسلامنڭ بزگه اوگراتدیکی قاعده‌لری پك کوبدر . بونلردن بر نچه‌سینی بز بونده بیان ایده‌چکمز

١ نچی : هر بر سلامت بالغ کشیگه کسبنڭ فرض اولمقیدر . سلامت بالغ کشیگه یالقاولق ایدوب کسبدن قالوبده صوڭره کشی قارشینه واروب حاجت‌اصلیه‌سینی دلنمك هیچ وقت جائز دگلدر . بویله کشیلر صاقلچیلك ایتسه‌لرده آنلرغه ویرمك لازم دگلدر . بلکه آنلرنی طبیعتدن استفاده بولینه یومشاقلق ایله ارشاد ایتمك لازمدر . بو بابده افندیمز علیه السلامنڭ سنتینی حدیث علمالری شویله روایت ایده‌لر : انصاردن بر ایر کلوب رسول علیه السلام حضورنده دلنچیلك ایتکان . شول وقت افندیمز علیه السلام اول ایردن صوراغان : اویگزده نه‌ده اولسه بر نرسه‌ڭز یوقمی؟ دیو . ایر بوڭا جوابنده ایتکان : یا رسول الله! اویده بر پالاس کیساکمز وار . آستمزغه ده اوستمزکه ده شول برنرسه . صوڭره صو ایچه طورغان بر تاباقمز وار . بشقه هیچ نرسه‌مز یوق ، دیگان .

افندیمز علیه السلام بو ایکی نرسه نك وارلقینی بلگاچ شول ساعت ایردن آنلرنی کتورتوب بیع من یزید یعنی طورك طریقیله شول مجلسده آنلرنی اصحاب کرامغه صاتقانده قارشوسینه ایکی درهم آقچه آلغان. بو آقچه‌نی ایرگه تابشروب بر درهمینه طعام آلوب جماعتلرینه قالدرغه وایکنچی درهمینه بالطا آلوب اوزینه کتوررگه قوشقان.

ایر افندیمز علیه السلام ایتکانچه اشلگان: بر درهمگه بالطه آلوب آکا کلتورگان. شول وقت افندیمز علیه السلام آکا اوز قولی ایله صاب قویوب صوڭره آنی ایرگه طوتدرغان. واینکان: وار اوطن کیس کیتورب صات اون بش کونگه قدر کورنمه! یعنی کسبسز یورگانگنی بن کورمیم، دیه‌ش.

ایشته بو مشاقلق ایله ارشاد بودر. افندیمز علیه السلامنك هم اصحاب کرامنك بو اشلرنی اشلامکلری ایرنی اوزینك قابلیتینه کوره طبیعتدن استفاده یولینه ارشاد ایتمك مقصدیله اولمشدر. یوقسه اصحاب کرام آراسنده شول مسکیننگ آقلق نرسه‌لرینی صاتماینچه‌ده آکا ایکی درهم ویررلك کشیلر وار ایدی. صوڭره لازم اولسه شول نرسه‌لر برابرینه ده ایکی درهم گنه دگل بلکه یوز درهم ده و یرمش اولورلر ایدی. فقط آنلر طبیعی یولدن چقماینچه غنه ایرکه حیات ایچون صوغشمق اصولینی اوگراتدیلر. بونك ایله فن اقتصاددن الوغ بر درس ویردیلر.

اوشبو ارشاد سایه‌سنده مذکور ایر کسبکه یخشی اوگرانوب کتمشدر. بر وقت افندیمز علیه السلام حضورینه کلگان وقتنده اون درهم آقچه حاصل ایتکان اولغان. آنك یارتسینه کیم آلوب یارتسینه طعام آلغان. شول وقت آکا افندیمز علیه السلام: « بو اش سنك ایچون دلنچیلککه قاراغانده خیردر، دلنچیلك قیامت کوننده سنك یوزکده بر نقطه اولوب کیلچك ایدی. دلنچیلك فقط اوچ کشیکه یارهدر اول» دیه بیان ایدوب بو ایرنك، اول کشیلر آراسندن اولمدیقنی آڭلاتمشدر (مشکوة باب من یحرم علیه السؤال).

دلنچیلکنك نه درجه‌ده گنه جائز کوریله چککی بوندن آچیق آڭلاشلسه کرك. بوکون اوشبو برنچی قاعده لایقنچه رعایه ایدلمگانگه کوره، مسلمانلر آراسنده محتاجلر بیك کوبایمشدر.

(آخری وار.)

سوداگیرلر ایچون بایرام تعطیلی

بایراملرنك کوبلکی اقتصاد نقطهٔ نظرندن قاراغانده فائده‌لی اش دگلدر. بایرام کونلرنك کوبلکی اشسز تیك یاتا

تورغان کونلرنڭ کوبلکی دیمکدر . شونڭ ایچون مقدمده کرك حکومت اولسون وکرك بشقه‌لر اولسون بایرام تعطیلینه خلقنی تکلیف ایتمیلر ایدی. مکر بو صوڭ یللرده خدمت فرقه‌لری پریکاشچق اتفاقلری وجودکه کلدی. بونلر خدمتکارلرنڭ وپریکاشچیکلرنڭ حاللرنی اصلاح ایتمك قصدیله هفته‌ده بر کون تعطیل اوستینه بایرام کونلرینڭ بارچه‌سنده تعطیل و یومکنی خواجه‌لردن طلب ایتدیلر .

بونلرنڭ بو طلبلری بر جهتدن قارانغانده بیك حقلیدر. زیره خدمتکارلر وپریکاشچیکلر آراسنده عائله صاحبی اولغانلرده واردر. بونلر ایرته بالالری یوقیده وقتده اشکه کیته‌لر. کیچ بالالری یوقیده ایکان قایتالار . اگر تعطیل کونلر اولماسه بونلر بالالری ایله اصلا کورشمك، عائله‌لك راحتینی اصلا کورمك لازم کله‌چکدر . بونلرغه عائله‌لری ایله برابر قردش روحلرینی زیارت ایتمك وآنلرغه صله رحم ایتمك ایچون هفته‌ده بر کون البته لازمدر .

صوڭره هر کون ایرته‌دن کیچ که قدر مشغول اولغان کشیلر ایچون هفته‌ده بر کون یال ایتمك، حفظ صحت جهتندن‌ده لازمدر . بونلرنی ملاحظه ایتدکده بایرام تعطیلی لازم بر اش اولدیغی ثابت اولور.

اش کشیلرینڭ تعطیل ایتمکی ایکی تورلیدر. بری عمومی تعطیل درکه: بر شهرده مخصوص بر کونده بتون خدمت اورنلرینی وسودا اورنلرینی قابلاب عموما تعطیل ایتمکدر. ایکنچیسی جزئی تعطیل درکه : بر تجارتخانه‌ده اولغان برنچه پریکاشچیکلرنڭ نوبت ایله هرکون برسی یاکه برنچه کون آرقلی برسی تعطیل ایتمکدر.

اقتصاد جهتندن قاراغانده جزئی تعطیللر هم خواجه ایچون هم خدمتکارلر ایچون فائده‌لیدر . عمومی تعطیلده ایسه خواجه‌لر بیك بیش اشلرینی توقطانورغه مجبور اولدقلری کبی خدمتکارلر وپریکاشچیکلر ایچونده بو کونلر تأثیرسز اوتمیدر. زیره وارورغه یری اولمغان کوب کشیلر آقچه ایله کیفلرینی کتورورکه مجبور اولالر. شونڭ ایچون آنلر قارا کونلری ایچون آرتوق آقچه قالدرورغه موفق اوله آلمیلر. شولای اولسه‌ده خواجه‌لری ایله اتفاق ایدوب بونلرنڭ تعطیل یاسامقلرینه قانون مانع اولمادی، تعطیل اشینی حل ایتمکنی صاماوپراولینیه‌لرغه تاپشردی .

مقدمده اوشبو تعطیل اشینه ملیت قاطشدرلمقده ایدی. شونڭ ایچون بو بابده کوب اختلافلر چقدی. روسلر هر ملتکه روس بایراملرینی تعطیل ایتمکنی تکلیف ایتدیلر. مسلمانلر اوز بایراملرنی تعطیل ایتمکنی مناسب کوردیلر . بو توغروده ایکی ملت کوب یللردن بیرلو

تارتشدیلر. بو توغروده کوب مسئله‌لر بولوب اوزدی. حتی بعضیلر بومسئله گه ملیت قاطشماسون ایچون بایرام کونلرنی قالدروب بشقه بر کوننی تعطیل ایتمکنی موافق کوره باشلادیلر.

آخرنده بو اش اونکان یل قزان دوماسنده بر یاقلی ایتدلدی. مسئله قارالغانده روسلر مسلمانلرده بایراملرنك آزلقینی بیان ایتدیلر. مسلمانلر ایسه بایرام توگل کونلرنی بایرام صاناب آنی روس بایراملری حسابینه طوترمقنی وعده ایتدیلر. طبیعی روسلر بوڭا راضی اولدیلر. زیره مسلمانلر ظاهرده برکون تعطیل ایتسه‌لرده فی الحقیقة ایکی کون تعطیل ایده چکلردر. زیره یکشنبه کونلرده وبشقه روس بایراملرنده تجارتکه تعلقلی هر تورلی مؤسسات یابق اولغانغه کوره اول کونلرنی ده معطل اوزدرغه مسلمانلر مجبور اوله چقلردر. پوچته، تیلیغراف، بانقه، واکزال وهر تورلی قانطورلر بیکلی اولغان کونلرده طبیعی کوب اشلر اشلاب اولمیه چقدر.

لکن مسلمانلرده بوڭا راضی اولدیلر. زیره روس بایراملرنده کیبت آچوب آرتوق صاتو ایده چکلر ایمش. بوفکرلری توغریمی دگلمی تجربه البته کوستررر. اقتصادی غلبه قایو طرفده اولدیقی معلوم اولور. مگر بوندن برنچه باڭا مسئله میدانغه چقمقده‌در. برنچی مسئله‌مسلمانلر بایراملرینی نچوك تعیین ایده چکلر، آی خصوصنده کمنك فتوی‌سی ایله یوریه چکلر؟ ایکنچی مسئله روس پریکاشچکلری اولغان کشیلر نه قیله چقلر؟

اوتکان قربان عیدی روس بایرامی آلدنده تجارتنك ایك قوتلی کوننده توغری کلدی. شونك ایچون کوب برلرده دوخاونی صوبرانیه نك اعلانینه خلاف اولسه‌ده بایرامنی ایکنچی کونگه کچکدردیلر. دیمك بزم اشلرگه ده اقتصادی منفعتلر قاطیشه باشلادی.

خدمتده حریت

خدمتده حریت، دیمك هر کم اوزینه مناسب کورگان اش وصناعت ایله تلاگان یرنده مشغول اولورغه، اوزنرسه‌لرینه اوزی تلاگانچه حق تعیین ایدرگه وتلاگان اورنده آنلرنی صاتارغه اختیارلی اولمق، دیمکدر. بو حریت حریت شخصیه، حریت صناعت، حریت هجرت، حریت معاوضه وحریت تجارتنی شاملدر.

انساننك معیشت اشلرنده باشلاب اش کوروچی نرسه منفعت شخصیه‌در. هر کم اوز کوچی ایله اشلاگان اشلرنك نتیجه سندن ممکن قدر کوبراك اوزی فائده کوررگه تلیدر. هر وقت بالالرنك آتالرندن آیریلوب چغارغه

اوطیلوب طورمقلرینك سببی‌ده اوشبودر. آغالری ایله برگه ایكان وقتده اشكه اصلا كوكل قویغان بر كشینك آیریلوب چقغاچ كوكل قویمقیده بوندندر.

خدمتده حریت تام اولغان تقدیرده بر كشینك منفعت شخصیه سینه قارشو باشقه كوب كشیلرنك منفعت شخصیه‌لری مانع اوله‌رق میدانغه چغه‌در. لكن بو مانعلك اشلك‌لیلكگه اصلا طغزلامیدر. بلكه بالعكس آنی قوتلندره‌در. منفعت شخصیه‌لرنك قارا قارشی به‌رلشه‌كلری « كنكورینسیه » یعنی تراقب، دیب تسمیه ایدیله‌در. تراقب، بردی اشلردن زور فائده آلورغه سعی ایدوچی كوب كشیلرنك بر برلرینه كوندلشلكلرندن عبارتدر.

بر بریله رقابت ایدوچی كوب كشیلر آراسنده كوبراك فائده‌نی قازانوچی البته‌اشنی كوبراك هم‌یخشیراق اشلاب‌ده آرزانراق توشروچیدر. شوكا كوره بونلر بارچه‌سی اشلرینی ممكن قدر اورچنورگه وبری برندن آلغه چغارغه اجتهاد ایده‌لر.

شونك‌ایچون رقابت اشنی اورچملی ایتمك بابنده الك برنچی مؤثر حساب ایدیله‌در. رقابت اولمغان یرلرده صناعت اشلری ضعیفلنوب، بهالر آرتوب كوتاریلوب اقتصادی دوشكونلكلرگه سبب اوله‌در. خدمتده حریتنی یوقغه چغارغان سببلر كوبدر. بونلردن

بری بورنغی زمانده اولغان قوللق ایدی. قوللرنك خدمتلری اورچملی اولمدیغی هر كمگه معلومدر. آنك ایچون قوللرده خدمتكه كوكل قویدره طورغان نرسه‌لر یوقدر. زیره آنلرنك هر بر اشلگانلری خواجه‌لرینه اولادر. منفعت شخصیه‌لری ایچون آنلرغه بر شیءده یوقدر قوللرنی خدمتكه مجبور ایتكان نرسه فقط تأدیبدن قورقودر. بو قورقو نه قدر كوچلی اولسه‌ده منفعت شخصیه قدر مؤثر دگلدر. شونك ایچون قوللر خواجه‌لرینك نرسه‌لرینه صاقلق ایله معامله ایتمیلر. ماده‌لرینی وقوراللرینی به‌روب سوفوب واتوب بتوره‌لر. حیوانلرینی اورنلی اورنسز قیناب یوداته‌لر. شونك ایچون قوللرنی آزاد ایتوب « حر » گه ایلاندرمكنی اسلام توصیه ایتمشدر. قول آزاد ایتمكنی عبادت صاناب آنی كوب اشلرگه كفارت حساب ایتمشدر.

قوللرنك خدمتلرندن فائده اولمدیقی آوروپاده‌ده بایتاقدن معلوم اولمش ایدی. شونك ایچون آنلرده خالص قوللقنی كریپستنی یراولر ایله آلشدرمشلردر. كریپستنی‌لر خواجه‌لرندن بر مقدار یر آلوب آنی اوز بختلرینه اشلیلر. بو یر ایچون خواجه‌لرینه هفته‌ده بر نچه كون واروب اشلاب توبلر ایدی، یا كه اوزینك تابشندن بر قسمینی آقچه لاتا یا كه نرسه لاتا

خواجەلرینە وبوروللر ایدی . کریپستنی لرنڭ خدمتلری قوللر خدمتینە قاراغاننی بر آز اورچملی ایسەدە لکن آنلرنڭ بابارلرغە اولغان خدمتلری قوللر خدمتیندن کوب فرقلی دگل ایدی . بابارلر کریپستنی لرنڭ خدمتلرینی لایقنچە تقدیر ایتمدکلری ایچون آنلرنڭ کوچلرینی کوبسی بوشقە ضایع ایدرلر ایدی . هیچ بر کرکمگان یرگە اونار وبوزلار کشی طوتارلر ایدی .

هر اشدە برنلرغە اشانغان خواجەلر بیك نازلیلقغە هم یالقاولقغە اوگراندیلر . کوب کشیلر اشنی فقط قوللرغە وکریپستنیلرغە خاص اعتقاد ایتدکلری ایچون اش اشلاودن قارلندیلر . بونڭ ضررینە دوشنگان آوروپا کریپستنی لرنیدە بتوررگە قرار وبردی .

(آخری ولر)

تجارت

یاپونیانڭ مبداء ترقیسی

حاضرگی یاپونیا بوندن ٤٠ — ٥٠ سنەمقدم فکرا وحالادرجۀ تدنیدە ایدی . تجارت خارجیە ایلە اصلا مألوف دگللر ایدی . قطای خلقی کبی چیتلرنی وطنلرینە ضررلی صاناب هیچ کمنی وطنلرینە کررگە رخصت ایتمیلر ایدی . وقت یتدی . بر آمریقالی آدمیرال ، آمریقالولرغەخاص اولغان لا ابالیلك ایلە یاپون آطەلرینە کیلدی . مملکتلرینڭ آمریقا تجارتینە آچیق اولمقینی طلب ایتدی . طبیعی ، یاپونلر بوڭا راضی اولمدیلر . آدمیرال قالقدی کیتدی . کیتدیکی وقت دیدی کە : کیلەچك سنەدە کیلورمن بڭا موافقت ایتماساڭز بتون مملکتڭزنی یاغاچقمن . ایشتە یاپونیا اویغا قالدی . خلق ایکیگە بولندی . بر قسمی آمریقالینڭ فکرینە ایاروب حالنڭ یاڭاروینی تلەدیلر . ایکنچی قسمی بونلرغە قارشی طوروب حالنڭ یاڭارووینی تلەمادیلر . آرادە نزاع چقدی . داخلی اختلاللر باشلندی .

اول وقت یاپونیادە بری میقادو دیگری شیـغون عنوانندە ایکی ذات حکم سورمکدە ایدی . یاپونلر میقادونی الە درجەسندە ایدوب حاکم روحانی حساب ایتەلر ایدی . روحانیتکە متعلق هربر اش دە میقادوغە اطاعت وانقیاد ایتەلر ایدی . شیـغون ایسە امور جسمانیە

ایله مشغول ایدی. طوغریسی خارج ایله معامله‌لری اولمغان یاپونیانڭ سیاسی حاکمی ایدی . شی — غون بو اختلالنی باصا آلمادی . خلق میقادوغه هجوم ایتدی . میقادو: «مین سزنڭ امور جسمانیه‌ڭزگه مأمور دگلمن، بن شی — غون دگلمن، شی — غون اولسه ایدم البته بو طوغروده طریشور» ایدم دیه جواب ویردی .

شی — غون نی بر آطه‌غه نفی ایتدیلر. بر وقت شی — غونلق و میقادولقنی حاضرگی یاپونیا ایمپراطوری « موتسو هیتو » گه تابشردیلر . اول طریشدی ، آمریقانڭ اجرای تجارت ایلمه‌سینه مساعده ایتدی . دیمك اشلر یولغه صالنوندی. غیر مدنی باشی طورغان یاپونیا آمریقانڭ مداخله‌سی ایله طریشمغه باشلادی .

ایشته یاپونیانڭ مبدأ ترقیسی یعنی ترقیلرینڭ باشی تجارتدر . یاپونیا تجارت آرقه‌سنده شول کوندن بیرلی ترقی ایته و آلغه کیته در .

یاپونیا کوبدن دگل روسیه ایله محاربه ایتدی ایسه ینه شول تجارت ایچون محاربه ایتدی . یاپونیانڭ بویله قان توکمکدن مقصدی مانژوریا و سبریا تجارتینی قولغه توشرمك ایدی .

یاپونیا بو محاربه‌سنده سبریا تجارتینی قولغه توشروب بتره . آلماسه ده ایکی اهمیتلی لیمانلردن پورت - آرتور لیماننی قولغه توشردی ؛ مانژوریاده یاپون مالی صاتیله باشلادی .

سبریا تجارتنڭ اورنیدر . بز مسلمانلرغه بو کوندن باشلاب سبریا تجارتینی قولغه توشرورگه کرك . بشقه‌لر صوغشوب قان توکوب آلا آلماغان سبریانی بزم آیاق آستمزده قیلغان جناب تعالی گه شکرانه قلورغه کرك . سوداگیر اولاچق بالالرمزغه بو کوندن روس ، قطای و یاپون لسانلرنی اوقتورغه کرك .

یالگز سبریا طرفلرنده غنه دگل بشقه طرفلرده ده بزگه اورنلر واردر . بز مسلمانلر ایچون ڤولغا ، قاما نهرلری بویننده‌غی پریستنلرگه اورناشوب اش یورتورگه‌ده ممکندر . روسیه‌نڭ جنوب طرفلرنده ده بزگه یوروب تورتماملك دگلدر . بلکه اول طرفده‌غی ملتداش عثمانلی کاپیتالیستلری ایله شرکت اولارق اش یورتمك ممکندر .

اسلامده ایڭ افضل کسبلردن برنچیسی ده تجارتدر . بزم بابالارمز بونی دوشندیلرده هر نرسه‌دن آرتوق تجارتنی آلغه طوتدیلر . وقتیله مسلمانلرده غایت ترقی ایتدیکی زمانلرده وار ایدی . فقط بو صوڭ زمانلرده بز مسلمانلر تجارتنی هر نرسه‌دن آرتده یورته باشلادق . تجارتنڭ برنچی درجه‌ده ترقی ایتمکی مطلوب اولغان ترکیه‌ده‌ده تجارت بیك آرتده در . فرات ، دجله ، شط العرب لرنڭ اول یرلرگه ایده‌چك خدمتلری نیل

مبارکنك مصرفه ایتدیکی خدمتی قدر اوله چقنده شبهه یوقدر. جناب حق آنده بر لطف اقتصادی بخش ایتمشدر. انهار نك سفائنکه مساعد اولمقی بغداد ایله بصره نك هندستان تجارتینه قارشی آچق سر بست برر تجارت شهری اولمقلری نه درجه ده منافع حصوله کیتره چکی ایضا حقه محتاج اولمغان بر حقیقتدر. لکن ترکیه مسلمانلری بوندن فائده لنمدیلر.

بز مسلمانلر هر طرفده اهالینی تجارتکه تشویق ایدرکه تجارت وصناعت گه قارشی بر میل مخصوص ایله متحسس ایدر گه طریشورغه کرك. یاپونیا الیك ترقیسی زماننده نه قدر طریشدی. علم ومعارفدن حصه دار ایتمك ایچون بالالر ینی آوروپاغه کوندردیلر. حتی یالگز بر انگلتره گه گنه هریل بشیوز عدد قدر قزلرنی تحصیل گه کوندره لر ایدی. انگلتره گه کیتوچی ایرلرنك نه قدر اولدیغی بوندن اوز آلدینه معلوم اولسه کرك. ایشته ترقی ایچون جدی اجتهاد شولای اولادر.

بزده آوروپاغه کیتوچی قزلر دگل ایرلرده یوق. بز روسیه مسلمانلرینه‌ده زورراق شهرلرده تجارت وصناعت مکتبلری تأسیس ایدرکه وقت ایدی.

ا. بیکمییف.

بانقه مسئله‌سی

بو کونگه قدر عموما مسلمانلر آراسنده بانقه مسئله‌سی بر اختلافلی مسئله در. بانقه تأسیس ایلمك یاریمی؟ یوقمی؟ تأسیس ایدلگان بانقه‌لرغه آقچه صالمق وآندن آقچه آلمق یاریمی یوقمی؟ دیه کوب یرده مسلمانلر شبهه لنه شبهه‌لنه اش قیله‌لر. بو کون بو مسئله‌نی بر یاقلی یاصامق لازمدر. بونلرنی بر یاقلی یاصاب فتوی ویرمك البته دینی مجله لرمزنك وظیفه سیدر. لکن بزده بو مسئله گه اقتصادی جهتدن نظر ایدوب آنك فائده وضروریتی وبانقه نك نه‌دن عبارت اولدیغینی بر درجه بیان ایتمکنی لازم کوره مز. ایشته شول وقت دینی مجله‌لرگه ده بو توغروده سوز آچمق یکل اولور.

دنیاده آقچه غه محتاج کشیلر کوب اولدیغی کبی آقچه سی تیك یاتا طورغان کشیلرده کوبدر. بونلر هر ایکسی بر برلرینه بیك محتاجلردر. آقچه‌سز کشینك آقچه لیغه محتاج اولدیغینی بیانغه‌ده حاجت یوقدر. بیك کوب عقللی وتدبیرلی کشیلر واردرکه فقط قولنده آقچه یوقلقدن اش قیله آلماینچه یوریلر وبعض وقت اش قیلوچیلر شول قدرلی آقچه غه محتاج اوله لرکه اول قدر آقچه نی یالگز بر کشیدن تابمق ممکن اولمیدر. تورلی کشیدن جیارغه حاجت توشه‌در، البته بو

كبى كشيلر تيك ياتا طورغان آقچه غه محتاجلردر . اوشانداق آقچه‌سى تيك ياتاطورغان كشيلر اشلكلى تدبيرلى كشيلركه محتاجلردر ، زيره آرتوق آقچه سى وار كشى براينانچلى، اشلكلى كشينى تابوب آنكا اشكه ويرماسه بردن آنك اول آقچه سى برده فائده كتورمايتچه ضايع ياتاچقدر . ايكنچى دن آنى صاقلامق ايچون اشانچلى بر اورن حاجت اولاچقدر . اكر بو آستنه كوموب قويماسه آنكا موافق اورن حاضرلاب وقت ومال ضايع ايتمك لازم اولاچقدر .

بويله بربرينه محتاج بولغان ايكى كشى تيزگنه بربرينى تابا آلميلر . بونلر آراسنده واسطه اولمق ايچون مخصوص بر خانه‌گه احتياج واردر . بو خانه بزم بو عصرمزده بانقه ديب تسميه ايديله‌در . بانقه‌لر بورج ويروچى ايله بورچغه آلوچى آراسنده واسطه‌در . بورچغه ويرورگه تلاگان كشيلردن آقچه‌نى آلادرده آنى بورچغه آلورغه تلاگان كشيلرگه ويره‌در .

بانقه‌نك اصلى قرون وسطى‌ده ده وار ايدى ، فقط تجارت وصنائع قوت آلوب قرض واستقراض ميدان آلغاچ ايكنچى صورتكه كردى . بو كونگى بانقه‌لر وجودكه كلدى .

بانقه ديمك اسكامبه ديمكدر . الك زمانلرده هر بر حاكم اوز اسمينه آقچه صوقارغه اختيارلى ايدى . هر بر شهرنك وهر بر حاكمنك اوزينه آقچه‌سى وار ايدى . بازارلرده شول قدر مختلف آقچه‌لر بورمكده ايدى‌كه ، آنلرنى بر برى‌ايله آلشدرماغانده اش قيلمق ممكن دگل ايدى . شول وقت صرافلر وجوده كلديلر . آنلر بازارلرده اسكاميه‌لر قويوب اوطروب آقچه آلشدره‌لر ايدى . ايشته اصل بانقه اوشبو صرافلرنك اسكاميه‌لرندن عبارتدر .

علماء فقه صرافلقنك جوازى ايله فتوى ويرمشلردر ، كتابلرينه « باب بيع الصرف» سرلوحه‌سيله بر بابده آرتدرمشلردر . ديمك بانقه‌نك اصلى علماء فقه طرفندن قبول ايدلمشدر .

صرافلر آقچه آلشدرمق ايله برابر قيمتلو جوهرلر هم معدنلر ايله تجارة ايدرلر ايدى . آنلر قوللرنده قيمتلى شيلر دائما اولوب تورغانغه كوره آنلرنى اورلانو وتالانودن صاقلامق ايچون مخصوص تدبيرلر ايدرگه مجبورلر ايدى . شونكا كوره صرافلر قولنده آقچه اشانچلى صورتده صاقلانمقده ايدى ، هم كوب سوداگيرلر آقچه‌لرينى صاقلامق ايچون صرافلر قولينه امانت ايدوب ويره‌لر وصاقلاغان ايچون بر قدر اجرت تولبلر ايدى . امانت آقچه‌لر كيرك وقتينه قدر صاقلانوب برنچى كره صور اونده خواجه‌لرينه تابشريلور ايدى . امانت آقچه‌لرغه تعدى ايدرگه وآنى اشكه قاطشدررغه صرافلرنك حقى يوق ايدى .

اوشبو طریقه بر وقت صرافلرنڭ صاندقلرنده کوب کشیلرنڭ آقچه‌لری صاقلانه باشلادی. بر صرافنڭ صاندغنه آقچه‌لری اولغان کوب کشیلر بر بر سیله اش قلغانده آقچه‌لرینی صرافدن بر آلوب بر صالوب یوررگه حاجت قالماسون ایچون بر برینه آقچه‌نی حواله طریقیله تولی باشلادیلر. حواله دیب بورچنی برینڭ دفترندن ایکنچی‌سی‌نڭ دفترینه کوچرمکنی ایته‌لر. حواله ایدوچی نه قدری حواله ایده‌چکینی صرافغه معلوم ایتکاچ صراف اول قدرنی آنڭ آقچه‌سندن کیمتوب ایکنچیسنه آرتدروب یازادر. بونڭ ایچون البته بر قدر اجرت آلادر.

لاتینچه ترانسفیرت دیه آتالغان اوشبو حواله هم یوقاریده مذکور ودیعة بونلر هر ایکیسی اسلام‌ده واردر. علماء فقه طرفندن مقبولدر. بو اشلر حاضرگی بانقه‌لرده‌ده شول کوینچه اجرا ایدیله‌لر. بناء علیه بزگه بو قدرسنده سوز سویلارگه‌ده لزوم یوقدر.

(آخری وار)

یاڭا تورلی بورچ

کوب وقت بورچغه آلوچیلر بورچلرینی تولامیلر، یاکه تولاسه‌لرده کیچکدروب تولیلر. بونلر هر ایکیسی بورچ ویروچیگه ضررلیدر. زیره اوزینه ده وقتنده تولی آلماسقه سبب اولادر. اوانی سوداگیرلر کوب وقت بورچغه ویرماینچه سودا ایته آلمیلر. ویرگانده ده کوبسی سندسز ویره‌لر.

بو صوڭ یللرده سوداگیرلر آراسنده رقابت باشلانغاندن بیرلی بورچغه ویرمك اهمی قوت آلدی، زیره بو سوداگیر بورچغه ویرماسه آندن مال آلمیلر. باشقه‌لردن آلالر. شونڭ ایچون هر سوداگیر بورچغه ویره‌در. بونڭ سایه‌سنده خلقنی اوزینه ایله‌ٔدره‌در. لکن کوب وقت بورچلرینی صوری آلمیچه یوریدر. زیره بورچنی قاطی صوراسه آلوچیلر آندن بیزه‌چکلردر.

بونڭ ایله بورچلرینڭ بسبتون یوغالمق احتمالی واردر. شونڭ ایچون سوداگیرلر هر وقت بورچنی صورامق طوغروسنده یومشاقلق ایته‌لر. لکن بو اش اوزی کوب کشی‌نڭ اوستونده بورچلری‌نڭ یوغالماقینه سبب اولادر. سوداگیرلر هر قایسی کشی اوستونده برقدر بورچلرینڭ یوغالاچقینی آلدن بله‌لر. شونڭ ایچون آنلر مالّرینه بها تعیین ایتکان وقتده یوغالاچق بورچلر ایچون دیه برحصه آرتدره‌لر. یعنی مالغه بهانی قیمتراك قویه‌لر. بونڭ ایله کوڭللرینی بر آز طنچلاندره‌لر.

لکن بو اش مالنی آرتوق قیمتلاندر

گانگه کوره رقابت عصرنده موافق کورلمیدر. شونگا کوره بو طوغروده آیرم بر تدبیرگه سوداگیرلر محتاجلردر.

بو طوغروده « تارغاویه دیله » ژورنالی اوشبو تدبیرنی کورستمشدر: بر شهرنک یاکه بر قریه‌نک سوداگیرلری اتفاق ایدوب آرالرندن بر « بیوره » صایلارلر. بیوره‌نی تیوشلی اورننددن رسمی صورتده تصدیق ایتدررلر. صوڭره بو بیوره هر بر مغازین وکیبیتلرگه قرض دفترلری اولاشور. هر بو مغازین وهر بر کیبیت اوزندن بورچغه آلوچی نه قدر کشی اولسه شونلرڭ هر بری ایچون بیوره‌دن قرض دفتری آلور. هر کم‌نڭ بورچغه آلغان نرسه‌سی شول اوزینڭ دفتربنه یازیله بارر. صوڭره بورچغه آلوچیلر فلان قدر آلغاچ مخصوص بر کونده تیوشلی آقچه‌لرینی بیوره‌غه ایلتوب تابشررغه وعده ایدوب قول قویار.

بو صورتده بورچ آلوچیلر قایسی مغازیندن وقایسی‌غنه کیبتدن السه‌لرده آنلرغه بورچلی اولماینچه بیوره‌غه بورچلی اولورلر. بیوره ایسه بونلردن بورچنی قاطیلق ایله‌ده صوری آلادر. مغازین خواجه‌لرینڭ یمان آطلی بولوب خلقنی بیزدرودن قوطیله‌در. صوڭندن بیوره هر مغازیننڭ اوزینه تیوشلی آقچه‌سینی اوزینه قایتارادر. بو اش البته یخشیدر؛ لکن بونڭ ایچونده همان اتفاق و غیرت لازمدر.

فیرما بیرامی

یکاتربنبورغده هم اورال اطرافلرنده برنچی سوداگیرلردن صانالا طورغان مشهور برادران آغافوروفلرنڭ فیرمه لرینی تأسیس ایتمکلرینه بو سنه ۲۵ یل طولغان ایکان. شول مناسبت ایله برنچی ینوارده فیرمه‌نڭ ۲۵ یللق بایرامی یاصالغان.

مجلسکه جیولغان معتبر آدملر تبریك ایدوب ویربله‌چك هدیه‌لر اورنینه ۱۵ مڭ قدر آقچه جیغانلر. اوشبو آقچه اونڭ یارتیسی آغافوروفلرنڭ خدمتکارلری فائده‌سینه و قالغان یارتیسی اعمال خیریه‌گه صرف ایتله‌چك ایکان. برادران آغافوروفلر اوزلری طرفندن‌ده بش مڭ صوم هدیه قلغانلر.

«یولدز»

یاڭی شرکتلر

مرحوم محمد ظریف ابراهیم اوغلی اوتامیشفنڭ وارثلری مرحومنڭ سوداسینی دوام ایتدرمك نیتی ایله برنچی ینواردن اعتبارا تارغاوی دوم براتیه ا ۰ م ۰ اوتامیشفلر نام شرکت تأسیس ایتمشلر. شرکتنڭ باش کانطوری استرلی طماقده‌در.

« بیان الحق »

اداره: — تبریك ایده مز! بر آچلغان تجارتنی البته دوام ایندرمك لازمدر.
— خوقند ایله، فرغانه اوبلستنك گی نمنگان شهرلری آره سنده تیمر یول صالورغه، بر شرکتکه رخصت و یرلمشدر. اوز اقلامی صالنا باشلار. آره یوز چاقرم یردر. مسلمانلرنگ الك طغز اوطورغان یرندن اوته‌در. یولنی شول طرف سوداگیرلری و مهندسلری صالالر. پایی آرزان. مسلمان بایلری اوز قوللرینه کوبوك آلسه‌لر یخشی اولور ایدی. شرکتدن زور فائده‌لر امید ایدر.

«وقت»

صناعت

قول اشلری

قول اشلری دیب آول خلقینك یر اشلرندن بوش وقتلرنده شغللنگان اشلرینه دیورلر. قول اشلری باشقه هنرلر کبی اواق صناعت جمله سندن حساب ایدیله‌در. هنردن آیرماسی فقط قریه خلقی طرفندن اشلنمکده‌در. هم قول اشلری اشلاگوچیلر اشلرینی زاکاز بوینچه اشلاماسلر، فقط بازار ایچون اشلرلر.

بو صوڭ وقتلرده روسیه‌نك کوب یرلرنده یر اشی ایله شغللنماینچه یالگز قول اشلری ایله کچنوب طورغوچی خلق کوبایه باشلادی. قول اشلری روسیه‌نك اورته‌لرنده هم شمال طرفلرنده بالطیق دینگزندن باشلاب سبریاغه قدر یرلرده مقبوللدر. یرلری زراعت ایچون موافق اولمغان بویله طرفلرده خلق البته معیشتلرینی تأمین ایتمك ایچون اوزلرینه موافق دائمی بر اش تابارغه مجبورلردر.

قول اشلری ایله شغللنوچیلر روسیه‌ده آلتی میلیون نفوس حساب ایدیله‌در. بونلرنك یللق اشلگان اشلری بش یوز ملیون صوملرغه یته‌در. مامقدن تکانلر (کیوملکلر) اشلمك مسکو هم ولادیمر گوبرنالرنده مشهوردر. بونلر ۱۸ نچی عصر میلادی باشلرندن بیرلی بو اش ایله شغللانه‌لر. مقدمده بایلر چیته ارلنگان ییلرنی آول خلقینه اولاشوب تورلی نرسه‌لر طوقیتوب آلالر ایدی. بوکون ایسه اواق فابریقلر اوز ییلرینی اولاشوب طوقیتوب آلالر.

جنون ارلامك هم طوقیمق ایـله قاستراما ، ۋلادیمر ، یارصلاو هم تویر گوبیرنالری ، کیندردن آرقانلر ، بالق آولری وغیریلرنی اشلمك ایله آرلوف ، چیرنیغوف ، تویر هم نیژغارود گوبیر نالری، یفك نرسه لرحاضرلمك ایله مسکو هم ۋلادیمر گوبرنالری مشهورلردر .

یون اشلامك کوب برده واردر. صوقنا قافقازده ومسکو گوبرناسنده، کبز ایتوکلر نیژغارود وقاستراما گوبرنالرنده ، کبز اشلاپه مسکو گوبرناسنده اشلانه در.

بعض برلرده خاتون قز طائفه سی بیك یخشی کروژیوالر اورمك ایـله مشغوللردر. بـو توغروده نیژغارود آرلوف وروزان گوبرنالری ممتازلردر.

آغاج نرسه لر یاصامق قول اشلر ینك ایك یخشیلرندن حساب ایدیله در . بونك ایله کوب خلق طوقلانه در. آربا، چانا ، تکرمچ ، دوغا ، آغاج صاوتلر ، آغاج اویینچقلر وغیرلر کوب گوبرنالرده اشلانه در. لکن بونلرنك ایك مشهور یرلری قزان، ویاتکه، پیرمه ، نیژغارود، کالوغا هم صراتف گوبرنالریدر. کیسمك وقرشاو اشلری تویر وناواغورد گوبرنا لرنده ترقیده در. مسکو گوبرناسنده زیمستوانك اجتهادی سایه سنده چبقدن وصالام دن نرسه اورمك شهرت تاوب وارادر . آغاج قاشقلر یـاصامق ایـله نیژغارود گوبـرناسینك سیمینوف اویزدی مشهوردر ، چاباتا هر برده طوقیله در . لـکن قاستراما ، ولادیمر ونیژغارود گوبرنـالری بونك ایـله کوبراك شغللانه لر . چیتالر وکوللر کوبراك ویاتکه ، پیرمه ، قاستراما ونیژ غارود گوبیرنالرنده اشلنه لر.

صوه الا آغزمق ودگت چغارمق بیگراك شمال طرفلرده اورمان قوتلی یرلرده، مثلا: آرخانغیل، والوغدا، قاسترا ما، قزان ، ویاتکه هم پیرمه گوبرنالرنده ترقیده در . بعض گوبرنـالرده زور شهرلرگه یاقن برلرده میبللر (اوستال، اورندقلر) اشلمك واردر. ایگون قورا للری خصوصا مالاتیلکه لر اشلمك پیرمه گوبرناسنده مشهوردر. آنده بو اش که زیمستوا اجتهاد ایده در. سبریا مهاجر لرینه مالاتیلکه لرنی پیرمه دن آلالر .

چولمك اشلری روسیه ده هر برده واردر. تویـر ومسکـو کبی شمالی گوبرنالرده غنه دگل چیرنافوف وغیر سون کبی جنوبی گوبرنالرده ده چولمکچیلك مشهوردر. اورال اشچیلرینی قیمتلو طاشلر اشلمك ایله مدح ایتمك ممکندر

کون وتیری اشلری ایله هر بردن آرتوق پیرمه ، ویاتکه گوبرنالـری مشغوللر. اینکچیلك بو ایکی گوبیرنادن باشقه دخی تویر وقاستراما گوبرنالرنه ترقیده در .

معدن اشلری آراسنده تیمر وباقر صاونلر اشلمك، صاماوار اشلمك، پچاق،

سانچکی ویوزاق کبی نرسه‌لر اشلمك الك معتبرلری حساب ایدیله‌در . بو اشلر تولا، مسکو، ولادیمر گوبرنالرنده، نیژغارودنك پاولف هم ڤورس قریه لرنده، پیرمه‌نك ایکاتیرینبورغ اویزدنده، اوفانك زلاتاوست شهرنده اشلنمکده‌لردر.

الك شمالی گوبرنالرده مثلا آلو نیتسکی گوبرناده میچ اشلاوچیلرنی وموکوز نرسه‌لری اشلاوچیلرنی اوچراتمق ممکندر . ایشته روسیه‌ده قول اشلرینك منظره‌سی اوشبودر . روسیه‌ده قول اشلرندن برینه اوگراتمك تلاگان کشیلر هراشنی اوزینك مشهور ومعتبر یرینه واروب اوگراته‌لر یاکه آندن مخصوص معلم کتروب اوگراتدره‌لر.

مسلمان قریه‌لرنده

مسلمان قریه‌لری آراسنده‌ده قول اشلری معتبر اولغان یرلر کوبدر. مثلا: قزان گوبرناسنده مراصه قریه‌سی عموما صابان یاصامق ایله، قارامالی قریه‌لری آغاچ ساوتلر یاصامق ایله مشغوللردر. قازمانك کاوشی پك مشهوردر. قازماده هر کم چیتوك کاوش حاضرلمك ایله مشغلنه‌لر. سمبر گوبرناسنده تارخان ڤولسنده اورمان اشلمك، اشیال اوبط واسپیسق کبی نرسه‌لر یاصامق، ناراد باش قریه‌سنده کول طوقیمق اشلری ترقیده‌در. بوکبی نچه ونچه تورلی اشلر کوب قریه‌لرده واردر. لکن مسلمانلرغه مخصوص استاتستیقه اولمادقندن بز بونلرنك بارچه‌سنی مونده بیان ایده آلمیمز (فقط هر طرفدن مخبرلر تابولسه بو توغریده معلومات جمع ایتمك دن اداره تارتنمیدر.)

مسلمان قریه‌لرنده قول اشلرینك ترقی ایتمکی هم ترتیب که قویلمقی معارفپرور ذاتلرنك اجتهاد وغیرتلرینه باغلودر. بونلر اجتهاد ایتسه‌لر قریه خلقلرینی هر تورلی قول اشلرینه اوگراتمك ممکندر. بز بو بابده مثال اولمق اوزره شونی بیان ایده‌لم .

سمار گوبرناسی نیکولایسکی اویزده بر روس قریه‌سنده الیکسیسکی سیلسکوخازیستوننی اوبشستوا اسمنده برجمعیت واردر. کیچن آچلق یللرنده بو جمعیت آچلرغه یاردم ایته طورغان بر قومتیتگه مراجعت قیلوب قومتیت یاردم ایتسه بر نچه آولغه موافق اش تاوب آول خلقینی شول اش آرقاسنده طویدراچقینی وعده ایتدی. قومتیت جمعیتنك فکرینی معقول تاوب آقچایکی بك روبله ویرگه قرار ویردی، فقط اشلنکان اشلرنك قومتیت تصرفینه ویرلمکینی شرط ایتدی.

مذکور جمعیت ایکی بك روبله نی آلغاچ ایك الك قرق دانه استانوك یاصا

توب اوچ آولغه تقسیم ایتدی صوڭره نیژغارود گوبرناسندن بر معلمه کتوروب مذکور اوچ قریه ده قز خاتون جماعتلر ینی تورلی ماتیریالر صوغارغه اوگرتدی دخی پینزا گوبیرناسندن بر معلمه کتوروب آنلرنی ماوق شاللر بایلارگه ده اوگراتدی. بوقریه‌لرنڭ خاتون قزلری قومنبت فائده سینه شاللر وماتیریالر اشلاب ایر لری چاباتالر توقوب یخشی غنه آقچه حاصل ایتدیلر، خلق بارده آچ ایکان وقتده بونلر طوق اولدیلر.

بو کون شول قریه خلقلری بو کسبلرنی تمام بارچه سی اوگرانوب قریه لرینه شهردن تورلی زاکازلر آلا باشلاد یلر. دیمك برنچه ترقیپرور کشی‌لرنڭ غیرت واجتهادلری سایه سنده تام اوز قریه قول اشلرینه اوگرانوب معیشتلر ینی منگولك که تأمین ایتدیلر. اگر مسلمان قریه‌لرنده بویله‌خیرخواه کشیلر اجتهاد ایتسه‌لر بیك تیز آراده مسلمان قریه لرینی تورلی قول اشلرینه اوگراتمك ممکندر. زیره قول اشلرینه هریرده زیمستوالر یخشی کوز ایله قاریلر. اش بولدررلق ذاتلر مراجعت ایتسه‌لر مادی یاردم ایده‌چکلرنده شبهه یوقدر.

تگرمانچیلرگه ماشنیست کرك

وقت مخبری پیتربورغه تگرمانچیلر ویستافکه‌سینه وارغان مسلمان وکیللر ایله سویلشدکینی یازادر. مسلمانلر اوز تگرمانلرنده خدمت ایدر ایچون مسلمان ماشنیستلرنڭ یوقلغینه تأسف اظهار ایتکانلر. برر ماشینه طوقطالسه مسکودن تاولگینه ٥-١٠ صوم وبروب روس ماشنیستلری کتوردکلرینی بیان ایتکانلر. اگر مسلمان یاشلرندن کورگه تلاگوچیلر اولسه مسکوده «ایرلانغیر» نڭ تگرمان اشلرینه اوگراته طورغان دورت یللق مکتبینه یغللك ایله کرتورگه طریشه چقلرینی هم یاردم‌ایته‌چکلرینی سویله‌گانلر. مخبر جنابلری سوزینی اوزورغه تلاگان یکتلر مذکور مسلمان فیرمالرینه مراجعت ایتسه‌لر بلکه التفاتسز قالدرماسلر ایدی، دیب تمام ایتدر.

مذکور فیرمالردن مراد سیمی پولاط ده موسینلر، طرویسکی‌ده ملاعلی افندی یاوشف، پیرم طرفلرنده تارغاوی دوم منصورف وشرکاسی هم تارغاوی دوم امیرخانوف وواحدف لردر. مذکور مکتب، که کرمك ایچون غرادسقری اشقو لانی تمام ایتمك لازم ایمش. مسئله بیك وقتلی مذاکره ایدلگان. مذکور فیرما لرنڭ اوز اشلرینه اهمیت ویردکلری شایان تحسیندر.

مامق ایگونی آرتدرالر .

روسیه‌نڭ جنوبنه آدیس وخیر سون ده تجربه ایدیلوب آنده مامق‌نڭ یخشی اوسه‌بکی معلوم اولمشدر . شونگا کوره یرلر نظارتی آمریقادن تیز الگورو چان مامق اورلقلری آلدروب جنوبی گوبرنالرده ساچدروب قارارغه قرار ویرگان وبو مقصد ایله ایللی پود قدر ایڭ یخشی اوراق آلدورغان . دخی زاکاسپی اوبلستلرنده هم ترکستانده تجربه ایتمك ایچون مصردن عفیفی وآشمونی نوعلرندن مامق اورلوقلری کلتورتکان . دیمك روسیه‌ده مامق صناعتینی ترقی ایتدره‌چکلر .

شال یاصاوچی میمونلر

هندستان سواحلنده نکناهوم مملکتینڭ شال فابریقه‌لرنده شال ایشله مکله مشغول پك کوب میمونلر وار ایمش . بو میمونلرغه ایش کورسا توچی اوستالر اوچ دورت آدمدن عبارت ایمش . بو فابریقه‌لرغه میمون لازم اولدقچه اول مملکتنڭ اهالیسی طاغلرغه واروب میمون بالالرینی طوتوب فابریقه‌ده اشلی طورغان قارت میمونلر آراسینه کیتروب تربیه ایله‌لر واش تعلیم ایده‌لر ایمش .

اگر میمونلردن بعضیلری آزغنلا نسه‌لر باشقه‌لرینه‌ده راحت ویرمی باشلاسه‌لر بر کجه‌نی کیتروب بو میمونڭ کوزی آلدنده بوغازلارلر ایمش . آزغون مایمونده بونی کوروب ایشکه باشلار وهمده قورقماغه باشلار ایمش .

« معارف »

اداره - اوگراتگاچ انسانلر دگل میمونلرده اش گه اوگرانه لر ایمش .

کشف واختراع

بزم روسیه ده ایگون قوراللری کوبسی ایسکی اصولده ایکان زافرانیتسه ده یاڭادن یاڭا قوراللر ایله فائده‌لنه‌لر آنلر قریه خلقینڭ اشلرینی ممکن قدر یڭلایتورگه اجتهاد ایته لر . مثلا فرانسیه وگرمانیه ده بو کون پچاننی کبروسین ایله حرکتلانه طورغان مخصوص آفتامو بیللر ایله چابالار . بو آفتاموبیللر ژیلا سیپدلر کبیدر . لکن اوچ تکرچولیدر . زور ایمنیه لرده کوب فائده سی کوریله در ، بیك تیز هم یخشی اورادر .

— دوفتر موربیه اسمنه برذات سوز سویلی طورغان بر ماشینا اختراع ایتکان . بو ماشینا آ ، ی ، ای ، أ ، او حرفلرینی

برك بخشی چغارادر . ماشینا انسان آغزی روشنده یاصالمشدر . اختراع ایدوچی بو ماشینانی تمام سویلاتمك ایچون اجتهاد ایده‌در .

ــ انسانلرنڭ بختسزلکلرینه قارشی « بیرکلاند » اسملی بر اسقاندیناویه کشیسی ایلیکترو ــ ماغنیت ایله آطوله طورغان طوپلر اختراع ایتکان . بو طوپلرنڭ یورغه‌ده، قصلمش هواغه‌ده احتیاجی یوقدر . یادرلرینی فقط ایلیکترو ماغنیت قوتی ایله آطادر . هیچ بر تاوشی چقمیدر . دیمك قایسی طرفدن وقایدن آطولغانی بلنمیه‌چکدر .

عجایب طبیعت

اوشبو عنوان تحتنده بعض بر غریب شیلرنی درج ایدرگه قرار ویردك . وقتی مساعد کشیلر البته تجربه ایدوب کوررلر . بعضیسینڭ سیبلریده درج ایدیله‌چکدر . مثلا بر بوتیلکه آغزینه بورانکا اوطوتوب تیراسنی زامامکه یا که قامر ایله صلاغاننڭ صوڭنده آنڭ ایچینه بورانکه آرقلی نیندایگنه صیوق نرسه صالساڭده آڭا اول صیوق نرسه طولمیدر . اگر بورانکانی آزغنه کوتاروب بوتیلکه ایله ایکی آراده آزغنه تیشوك قالدرلسه شول ساعت صیوق نرسه آڭا طولادر . بوکبی حالتلرنڭ حکمتلرینی وسببلرینی آڭلاتمق ایچون کله‌چك نومرولرده حکمت طبیعیه‌دن آز آز سؤال وجوابلر درج ایدیله‌چکدر .

زراعت

نباتات آزقنی قایدن آلادر .

یرنڭ قایسی ماده‌گه یارلیلانغانلقینی بلمك ایچون اوشبو طریقه بر تجربه ینمك کافیدر . بر یرنی بش تیگز قسملرگه بولوب بر ینی فاسفورنی کیسلاتا ایله، بر ینی کالیا ایله، بر ینی آزوت ایله، بر ینی اوچسی ایله ده تسمید ایدوب بشنچی سنی تسمیدسز قالدررغه کرك . صوڭره هر قایوسینه بر تیگز ایگون ساچقاچ قایسنده ایگون اوکسه یرنڭ شول

ماده‌گه محتاج ایکانی آچیق معلوم اولادر.

بوننك قوت انباتیه سنی آرتدرمق ایچون بشقه طریقلرده واردر. بونلردن بری قرنی پارغه قالدرمقدر. اگر بر یرگه هر یل ایگون ساچولسه بلدن یل آننك ایگونی کیمیدر. شوننك ایچون اوجم ساچار آلدنده بر یل یرنی ساچمایچه پارغه قالدرمق تیوشلیدر. اوجم آلدنده قالدرمق اوجم ایگونی قوتلیراك برنی سوراغانلقی ایچوندر.

پارغه قالدرمقنك یرگه قوت آرتدرمقی اوشبو سببکه مبنیدر: یرده گرچه ازاق اولسه ده لکن دائمی صورتده اوزگارو واردر. چریمگانلکدن ایگونگه آزق اولورغه یاراماغان اجزالر یوشلکننك وهوانك تأثیری سایه سنده چروب تحلیل ایدیلوب آزق ایچون یارارلق حالنکه کیله لر.

اگر بر اوستنده بو آزقلرنی اوزینه سورا طورغان بشقه چه ایگون فلان اولماسه بو آزقلر یرده صاقلانوب قالالر. کیله چکده ساچیله چق ایگونگه بخشی آزق اولوب حاضرلنه لر. شوننك ایچون آنگا صاچولگان ایگون یخشی بتشه در.

صوگره یرننك قوت انباتیه سنی صاقلامق ایچون ساچوده نوبتنی طوغری ترتیب ایتمکننك کوب تأثیری واردر. معلومدرکه بر یرگه بر ایکی یل رهتدن بر تورلی گنه ایگون ساچولسه آننك اوسمدرو قوتی کیمیدر. اگر ساچوده بخشی نوبت رعایه ایدلسه مثلا کلیثر صوگنده جیتن، جیتن صوگنده آرپه، آرپه صوگنده برانگی صوگره صولی ساچولسه قوت انباتیه‌نك کیموگانی کورلمیدر. بوننك سببی ایسه اوشبودر:

هر نبات یردن اوزینه کرکلی آزوقلرنی بر مقدارده آلمیدر. بو تورلیسی فاصفورنی کوبراك آلوب کالیا ایله آزوقنی آزراق آلادر. ایکنچی تورلیسی کوبراك کالیا آلوب بشقه‌لرنی آز آلادر. بشقه لری دخی بشقه چه‌در. شوگا کوره ساچوده‌نوبتنی شوبله ترتیب ایتمك لازمدرکه، کوبراك کالیا صوراغان نبات صوگنده آنی آزراق صورطورغان نبات ساچارغه طوغری کلسون. کالیاسز قالغان یرنی آنی آز صوری طورغان نبات آستونده یاطغزوب آنگا کالیا جیارغه فرصت ویرمك ممکن اولسون. اوشانداق کوبراك فاصفورغه محتاج اولغان ایگون صوگنده آنگا آزراق محتاج اولغان ایگوننی ساچارغه طوغری کلسون.

اوشبو طریقه ساچو نوبتنی طوغری ترتیب ایدلدکده گوچه بز یورگه یوغالتقان نرسه سینی کیری قایتارماساقده آننك اوزنده اولغان آزوقلرینی قاراب برده اسراف ایتمایچه طوغری اوز اورننده صرف ایتکان اولامز هم آنی تعطیل یاتقرماغان اولامز. یوقسه بر تورلی آزق بر نیچه یل فائده لنمایچه یاتسه

یغمور ایله بر گه یرگه بیك تیوان کیتوب نباتاتنك تامرلری فائده لنه آلمایه چق درجه گه کلمك احتمالی واردر.

یرگه قوت انباتیه نی قایتارمق طوغروسنده ایك فائده لی نرسه آنی تیرس ایله تسمید ایتمك در.

یاپراقلری، آرقیلی نباتاتنك هوادن آزق آلدیغی اوتکانده یازلمش ایدی. هواده دائما « اوغلا کیسلاتا » یعنی حامض فحم اسمنده بر غاز واردر. نباتاتنك یاپراقلری طرفندن اوشبو غاز سورلمقده در.

یاپراقلر طرفندن سوریلمش حامض فحم باشده اوزینك کیسلارود (مولد الحموضه) هم اوغلارود اسملی جزءلرینه تحلیل ایدیله در. اوغلارود صو ایله قاطشوب کراخمال اسمنده یاکا ماده حاصل ایده در. بو ماده شکر هم باشقه ماده لرگه آیلانوب نباتاتنك بتون یرینه تارقالادر.

یاپراقلرنك، حامض فحم آلمقلری فقط کوندز یاقطی وقتده در. توندن ایسه قارانغوده یاپراقلر بوغازنی یوتمیلر. ایشته نباتاتنك اوشبو حامض فحم آرقیلی آلغان نرسه لری بارچه سی برلکده عضوی اجزالر دیب آتالادر. زیره بو اجزالردن باشقه نباتاتنك هیچ براعضاسی حاصل اولمق واوسمك ممكن دگلدر. عضوی اجزالر یاپراقده تحلیل ایدیلوب صوگره مخصوص قناللر آرقلی بوتاقلرغه هم طامرلرغه آغادر.

نباتاتنك یاپراقلری آرقلی آلغان آزقلری نباتاتنك قابغنده اولغان قناللر آرقیلی توبانگه تابا حرکت ایده لر. اما تامرلری آرقیلی آلغان آزقلری نباتاتنك ئیچنده اولغان قناللر آرقیلی یوقاریغه تابا حرکت ایته لر. فقط ایکسینك حرکت ایته طورغان یولی ایکی اولغانغه کوره بری برینه مانع اولمیلر.

نباتاتنگ هوادن آلا طورغان آزوقی یردن آلا طورغانینه قارافانده کوب آرتقدر. شونك ایچون آڭا هوا ویاقطیلق پك اهمیتلی در. باغچه لرده آغاچلرنی بیك یش اوتورتوب برینی برینك اشیغنده قارانغوده قالدرمق ضررلیدر.

نباتاتنگ کول قسمی یردن آلنغان قسمی اولغانغه کوره آنی یرگه قایتارمق پك فائده لیدر. شونگ ایچون پیچدن چقغان کوللرنی ضایع ایتارگه یارامیدر. کولده کالیا کوبدر. کالیاغه محتاج یرلرنی تسمید ایتمك طوغروسنده کول «کالینی صول» فائده سینی ویره چکدر.

نباتاتنگ کول قسمی کوتارلگان قناللر بوینچه آنلر ایله یرگه دخی صوده کوتاریلمکده در. نباتات ایچون صونك نه قدر کرکلگی هر کمگه معلومدر. صودن باشقه آنگ یردن آزوق آلا آلمادیغی بیان ایدلمش ایدی. یاپراقلری وصاباقلری ایله آلنمش یوزقداق یاشل صولیده ٨١ قداق صو اولدیغی اثبات

ایدلمشدر. شوڭا کوره برده صونی صاقلامق طوغروسنده ممکن قدر اجتهاد ایتمك لازمدر. بونڭ تدبیرلری اوتکان نومرلرده بیان ایدلمش ایدی.

بغدای یتمیدر

ژولغه بوینده ایکمك بازارلرینڭ الڭ معتبری ریبنسکی در. بو بازار اسکی‌دن مشهور بازاردر. هر یل آنده بر نچه اون ملیون ایگون کیله‌در. حتی آچلق یللرده ایچکی طرفلرده ایگون تمام بتکان وقتده بیله ریبنسکی‌ده آزمی کوبمی ایگون تابمق ممکن اولادر. کوز کونلرنده ژولغه بوینده اولغان تگرمانلر تارتارغه ایگون یتکرا آلماسه‌لر هر قایوسی ریبنسکی‌گه مراجعة ایته‌لر.

لکن بو صوڭ یللرده ژولغه بویلرنده آچلقلر بولغان سببلی ریبنسکی تگرمانچیلر بده آغر حالتده قالدیلر. کرك قدر ایگون تابمق ایچون سبریادن باشلاب قافقازیه‌غه قدر ایگون ازلارگه مجبور اولدیلر. ریبنسکی تگرمانچیلرندن کالاشنیکوف اوزینه حاجت بغداینی آمریقادن کتورگان ریبنسکی‌گه بلاکاودن یاکه پاقراوسکی‌دن ژولغه ایله کتورگان بغدای بر صوم ٦٥ ـ ٧٠ تیینلرگه توشکان چاقده کالاشنیکوف آمریقادن باری بر صوم ٥٠ تیین‌گه کتورگان. دیمك آمریقادن کتورمك آرزانراقدر.

روسیه کبی یرگه الڭ بای بر مملکتکه آمریقادن ایگون کتورمك بیك مناسب اش‌دگلدر. بوڭا حاجت قالماسون ایچون بعض بر تدبیرلر ایتمك لازمدر. ژولغه بوینده تگرمانچیلك کسبی یلدن یل ترقیده در. بونلرغه هریل یوز ملیون پود قدر بغدای کرکایدر. بونلرغه بغدای یتشدروچی گوبیرنالر فقط سمارا، صراتف گوبرنالری ایله استرخاننڭ بر قسمی‌در. اورنبورغ گوبرناسنی‌ده بونلرغه الحاق ایتمك ممکندر. مگر بو گوبرنالر ایگون الڭ یخشی اوڭغان یللرده‌ده تگرمانچیلرگه ضرور قدر ایگوننڭ فقط یارطیسنی‌غنه حاضرلی آلالر. شوڭا کوره تگرمانچیلر یارطی حاجتلرینی چیتدن آلورغه مجبور اولالر. بوندان صوڭ ایگون یخشی یللرده‌ده ژولغه بوینده بغداینڭ آرزانلانمقینی کوتارگه یارامیدر.

بناءً علیه بو گوبرنالرده بغدای ساچمکنی قوتلندرمك لازمدر. صوڭره بونلرغه طوتاش اولغان سمبر وقزان گوبرنالرنده دخی بغدای ساچمقنی عادتلانمك یرلرنی شوڭا کوره حاضرلمك تیوشدر. بو گوبرنالرنڭ هواسنده پریرود بغدایلری یخشی یتکاسه‌لرده روسسکی بغداینڭ یخشی یتشدکنده شبهه

یوقدر. اسپاس اوبزنده بعض بایارلر نڭ قرلرندن بشقه ایگونلرنی بسبتون بتوروب آنڭ اورنینه بغدای ساچارگه باشلامقلری بوگا دلیلدر.

ساچو اشلری

ایگون ساچارغه کرشکانده ایڭ الك ساچو وقتینی پك اشانچلی صورتده تعیین ایتمك کرکدر. زیره ایگوننڭ اوکماقنده ساچو وقتینڭ کوب دخـلی واردر. بعض یرلرده ایدلمش تجربه لرگه کوره ایرته ساچلمش صولی، ایـله صوك ساچلمش صولی آراسنده برگـه بر آیرما کوریلمشدر. ایرته ساچولغان صولی ایکی الوش آرتوق چقمشدر. بو اش هر یرده بـر تیگز دگلدر. بعض یرلرده ایرته ساچودن مانع لر اولمق ممکندر. شونڭ ایچون هر یر خلقی اوزینڭ یرینه قایسی وقتده ساچمق موافق اولدقینی قات قات تجربه ایله بلمك صوگره دفترگه قید ایدوب شوگا کوره اش قلمق تیوشدر.

تورلی تجربه لرنڭ کوستردکینه بناءً آلدان ساچولغان هر بر کون ایگون ایچون فائده لیدر. قاطی آشلق یعنی صبان ایگونلری ایرته ساچولسه طولیراق اولوب پشه در. ایرته راك اولگره در. قشقی وبازغی دملردن فائده لندیقی صوڭنده یازغی وجابگی یلیلردن وقتلی فائده لندیقی ایچون محصولاتنی آرتوغراق ویره در.

صبان ایگونینی ساچارغه یرکیبوب یلینه باشلاغاچ کریشوگه باریدر. فقط قشقی دمنی اوتکارماسکه اجتهاد ایدرگه کرك. مگر تورلی ایگوننڭ ساچو وقتی تورلیچه در. هر نرسه دن آلده صولی ساچارگه ممکندر، صوگره صابان بغدایی، صابان آرشی هم آرپا ساچارگه باریدر. قارا بغدای ایله تارینی هر قا یوسندن صوڭ ساچمك تیوشدر، زیرا بو ایکیسی بازغی صفوقلردن وقراولردن بیك قورقالر.

صوگره ساچو ساچکانده سیوا کلك وقویلق رعایه ایدیلورگه تیوش. اورلوقنڭ آچولغان ایری بوتون هم آغر اولورغه تیوشلکی بیان ایدلمش ایدی. ساچوگه شوندی اورلوقلر استعمال ایدلگانده قازوننی دیساتنه گه یعنی ۸۰ + ۳۰ یا که ۶۰ + ۴۰ سازینگه صولینی ۲۰ پوداوکه آرش وبغداینی ۱۲ پوداوکه آرپه نی ۱۳ پوداوکه قدر ساچمق الڭ یخشیسیدر.

صوگره اورلوقنی هر یرگه تیگز توشرمك تیوشدر. بوقسه بعض یرده قویی اولسـه اول یرده ایگون صبوشه آلماینچه بر برینه طغزلاب ضرر ایته لر. بر بریننڭ آزقیله بتوب اوسمکینه مانع

اولالر. بعض یرده بیك سیراك اولسه آنده بر نڭ بر قسمی معطل فائده‌سز قالادر. شونڭ ایچون اورلوقنی تیگز سیبارگه کرکدر. اڭ یخشیسی رەت رەت ساچور ایچون یاصالغان سیالکه‌لر ایله ساچمقدر. بو سیالکه‌لر بیك تیگز سا چوب هر اون پوط باشینه آز دیگانده بر پوط طابش قالدرالر

برانگی ساچوده قاعده‌لر

عادتده قداقغه بش دانه کرگان برانگیلر ایری برانگی دیب آتالادر. قداقده سکز برانگی اورته‌چه، قداقده اون آلتی برانگی اواق حساب ایدیله در. صوڭره بر مربع ساژینده توقز توب برانگی سیراك، ۱٦ توب اورتا چه، ۳٦ توب قویی حساب ایدیله‌در.

تجربه‌دن معلوم اولغان قاعده‌لر اوشبولردر: ۱ نچی برانگی‌نڭ اڭ کوب چقمقی ایری برانگینی سیراك اوطر تقان صورتده‌در. ۲ نچی ایری برانگی نی یاروب اوطرتمق برانگی‌نڭ کوب چقووینه مانع اوله‌در. فقط سیراك اوطرتقان صورتده گنه ۳ قویی اوطرتمق آرتوق چقوغه سبب اولادر. اورته چه هم یاروب ساچلغان برانگی لرده. ٤ نچی ۱ یری برانگنی گنه باررغه یاریدر. یارغانده بوینغه دگل آرقلی کسمك لازمدر.

تجربه کرك

بو یل یاز یته در، ساچو وقتلری آلدمزده در. شول وقتغه حاضر توروب بر ایکی تورلی اش نی بو یل تجربه‌گه قویمق بزگه لازمدر. برنچی اولن ساچمق اشینی تجربه ایده لم! بونڭ ایچون لازم اورلوقلرنی بوکوندن باشلاب حاضرلاب قویارغه کرك. قراصنی کیاۋر دیب صورا لسه هر بر اورلوق کبیتلرنده تابمق ممکندر. بو یل سمارا اویزدنی زیمستوا سی اوز اویزنده اولن ساچارغه تلاگان کشیلرگه اورلوقنی تیگون ویررگه قرار ویرمشدر. بو اولن نی ساچمق اصولی ٤ نچی نومرده بیان ایدلمش ایدی.

ایکنچی سبزوات باغچه‌سی یاصاب سبزوات ساچوب قارامق تیوشدر. بوڭا لازم معلومات اقتصاد صحیفه‌لرنده مفصل یازیلور. فقط بو کوندن باشلاب بوڭاده کرکلی اورلوقلرنی آلدان حاضرلاب طورمق تیوشدر.

قریه حاجتلری

اومارطه چیلق

هر ایلده آنا قورت، اشچی قورت هم صوری قورت اسمنده اوچ تورلی قورت اولدیغی یازلمش ایدی. بو قورتلر بارچه سی بتون ایلده بر گنه اولغان آنادن وجودکه کیله لر: صوری قورت ایله قوانشوب یمشلنگان آناغنه بو اوچ تورلی قورتنك اوچینه‌ده یاراقلی یمورقه صالادر، یوقسه یمشلنمگان آنانك یمورقاسندن یالگز صوری قورتلرغنه یاراتیلالر.

ایلنك آناسی اولوب ده اومارطه‌غه آنا یاصارلق یمورقا قالدرماسه قورتلر ایلنك کیله چکده بتوینه (انقراضینه) قایغریشه باشلیلر. شول وقت خدمت قورتلری آراسندن ایك زورسی، ایك طوغی آنالق خدمتینه کریشوب یمورقا صالاباشلیدر. لکن آنك یمورقاسندنده یمشلنمگان آنانقی کبی صوری قورتلرغه یاراتیلادر. اشچی قورتلر یاراتلمیدر.

شونگ ایچونده بو آنانی صوری قورت آناسی دیب آتالادر، ایل ایچون فائده‌لی دگلدر. اگر وقتنده سیزوب قورتلرغه یخشی آنا ویرلمسه بتون ایلنی صوری قورت باصوب هلاك ایته‌در.

عادتده کره‌زنك کوزه‌نگه‌لری بعضیسی زور بعضیسی کچکنه اولادر. یخشی آنا کچکنه کوزه‌نگه‌لرگه صالغانده یمورقانی صوری قورتدان آلغان آتالق صوینه مانچوب صالادر، شونگا کوره آنلردن اشچی قورتلر وجودکه چغادر. اما زور کوزه‌نگه‌لرگه صالغانده قوری یمورقا صالادر. شونگا کوره آنلردن صوری قورتلر چغادر. اما خدمت قورتی ایله یمشلنمگان آنا ایسه کوزه‌نگه‌لرنی بر برندن آیرمیدر. هر قایوسینه صوری قورت چغا طورغان یمورقه‌غنه صالادر، طبیعی بدنچه زور اولغان صوری قورتلر کچکنه کوزه‌نگه‌لرگه صیمیلر. شونگا کوره آنك قابقاچینی اشلاپه کبی زور ایتوب یاپارغه مجبور اولالر. بناً علیه اومارطه‌ده اشلاپه کبی کره‌زدن چقوب طورغان قابقاچلر اولسه اول قابقاچلر آنانك یمشلنمگانلگینه یا بتونلای یوقلغینه علامت حساب ایدیله‌در.

صوگره یخشی آنا هر وقت کره‌زنك اورطاسندن باشلاب تو گارا کلاب آراده هیچ بر کوزه‌نکه قالدرمایچه توطاش ایاب هر کوزه‌نکه توبینه اوچ مگ‌گه قریب یمورقا صالادر. اگر بر یمورقا یابشدروب چغادر. هم کونینه اوچ مك‌گه قریب یمورقا صالادر. اگر ایلده بوگا

خلاف حرکت اولسه یعنی اومارطه ده یمورتالر ترتیبسز آقده مونی صالنغان اولسه یا که یمورقه کوزه نکه نك تو بلرنده اولمای بر طرفلرنده اولسه یا که بر کوزه نکه ده ایکی اوچ یمورقا اولسه آنی دخی ایلده آنك یوقلغینه یا که یمشلنمگانلکینه (قوانشمافانلقینه) علامت حساب ایتمك ممکندر. فقط بو علامتلرنی کوره بلمك ایچون طوزیله طورغان باشچوك اومارطه لر یاصاطورغه تیوش مونی کله‌چکده یازارمز.

صوگره آنا هلاك اولماسه ده ایلده اوچ یل خدمت ایتکاچ دورتنچی یلده قارتایوب یمورقانی آز صالا باشلیدر. بناءً علیه اومارطه‌چیلر حاجت وقتلری ایچون دورت بش عدد آرتوق آنالر آصرارغه تیوش (بز بو توغروده ینه وقتی ایله یازارمز.)

اومارطه قورتلرینك یاراطلشلری دخی عجیب روشده در. یمورقه لر کوزه نکه لرگه صالونمق ایله آنده حیات اثری بلنه باشلیدر. اوچ کونده بونلر آیاقسز آق قورتغه ایلانـه در. اشچی قورتلر بونلرنی اوچ کون مخصوص سوت ایله تربیه ایده‌لر، صوگره ینه اوچ کون بال چچك توزانی قاتشدروب آشاتالار. اوشبو آلطی کون آشاو ایله اوسوب طبیعی زورلقلرینه یتکاچ آنلرنی کرەز ایچنه قالدروب بالاوز ایله طومالاب قویالار. شونده بو قورتلر آقرن آقرن قورچاقغه آندن قورتغه ایلانوب تمام کمالتکه ایرشکاچ مذکور قابقاچنی تیشوب چغالار.

اشچی قورتلر ایله صوری قورتلر آراسنده کمالتکه ایرشو مدتنده آیرما واردر. شویله که خدمت قورتی یمورقادن اوچ کونده چغا، بش کون آشاتیلا، آلتی کونده قورچاقغه آندن یدی کونده قورتغه ایلانه‌در. دیمك ۲۱ کونده تمام کمالتکه ایرشه‌در. اما صوری قورتلر ایسه اوچ کونده یمورقادن چغوب آلتی کون آشاتیلوب ۸ کوننده قورچاقغه آندن یدی کونده قورتقه ایلانوب ۲٤ کون دیگانده کمالتکه ایرشه‌لر.

یوقاریده ذکر ایدلگانچه خدمت قورتلری هم صوری قورتلر یاراتلغاچ ایل زورایوب اومارطه ایچنده طغزلق اولا باشلیدر. شول وقت قورتلارنك بر قسمی آیریلوب چغارغه حاضرلنه‌لر. آیریلور ایچون آنا کرك اولغانغه کوره کرەزنك قربینه یمورقا صاریسی زورلقنده توکراك ایتوب قابقاچینی تو بان تابا قاراتوب آنالقلر یاصیلار. آنلرغه آنا یمورقه صالادر. بو یمورقه اوچ کونده آق قورتقه ایلانه‌در. اشچی قورتلر مونی بش کون بال چچك توزانی قاتشدرمای مخصوص سوت ایله گنه تربیه ایده‌لر. آلتنچی کوننی قابقاچنی طومالیلر. شونده آق قورت ٤ نچی کون ایچنده قورچاقغه و آندن اوچ کون ایچنده آنا قورتغه ایلانوب مجموعسی ۱۵ کون

دیگانده کمالتکه ایرشوب قابقاچنی تیشوب چقادر. بو روشده یاراتلغان آتانی طبیعی آتا یا که آیرو آتاسی دیب تسمیه ایدهلر.

بعض وقت ایلده آتا هلاك اولغاچ کرهزنگ اورتاسنده اولسه‌ده ۳ ـ ۴ کونلك آتا یمورقه تابولسه قورتلر جیولشوب اوچ دورت کوزه‌نکه‌نی برگه قوشوب آتالق یاصاب شول یمورقانی آنده آتاغه مخصوص تربیه ایدوب آتا یتشدروب ایلنی هلاکتدن قوتقارالار. بونلرنگ بو آتالرینه ضرورت آتاسی یا که صنعی آتا دیب ایتولهدر. صنعی آتاده طبیعی آتانک هر بر خدمتینی ایته آلادر. فقط آتدن بر آز کچرك ویابغراق اوله‌در. قورتلر صاقلقنی رعایه ایدوب باشدن دورت بش یمورقه‌ده تربیه ایتسه‌لرده آنلردن بری تیزراك چقوب آتا بولورغه صلاحیتلی تابولسه باشقه لرینی اوزلری هلاك ایته‌لر.

(آخری وار).

« ف. فخری »

سبزوات باغچه‌سی

قایسی برلرنگ نیندای سبزوات ایچون یخشی اولدقی بیان ایدلمش ایدی. بونومروده سبزوات ایچون

برلرنی یخشرتدق طریقی کورساتیله‌در.

ایگون قرلرینی اوچ قوغه بولوب هر یلنی آلماشدروب ساچلدیکی کبی سبزوات باغچه‌سینی‌ده اوچ‌گه بولوب ساچمك لازمدر. برنچی قسمکه تیرس ایله یا کار تغانتک صوگنده کبسته، بروکوا (کارانکه) وصالات کبی یا‌کا برنی یاراتا طورغان سبزوات ساچیلور. ایکنچی قسم‌گه برانگی قیار، چوگوندر، شالقان کیشر وطورما ساچیلوب اوچونچی قسمغه بورچاق، چوگوندر، شالقان کیشر وصوغان ساچیلور.

ایکنچی یلده ساچو آلماشدریله‌در. اولگی یلده کبسته کرانکه ساچلگان یرگه برانگی، قیار، چوگوندر ساچیلور، اولده برانگی‌لر ساچلگان یرگه بورچاق چوکوندر صوغان ساچیلور. آنلر یرینه تیرس ایله یا کار تیلوب کبسته وبروکوا ساچیلور.

سبزوات باغچه‌سینک یرینی اوچ یلده بر مرتبه کبسته ساچار آلدنده تیرس ایله تسمید ایدیلور. کبسته سا چیله‌چق اوورنی کوزدن تیرسلاب قالدرمق کرکدر. باغچه‌نک قریلرینه آیرم توتاللر یاصاب تامردن اوسه طورغان کران، پوتنوك، راوند و قوز غالاق کبی نرسه‌لر ساچارگه تیوش.

سبزوات برینی یا‌کارتماق ایچون بزده کوبراك تیرس استعمال‌ایدیله‌در. تیرسنک ایسکروب چریگان هم کوگار

گان اولمغی آرتغراقدر . یاکا تیرس برگه آز اثر ایده در . آت تیرسی تیزراك چری هم برنی یلینه توشه‌در صارق تیرسینگ تاثیری آزراقدر . صغر تیرسی تیز چرمس . لکن قوتی اوزاقغه وارادر . برنی صغر تیرسی ایله تیرسله‌گانده اوچ یلده برمرتبه تیرسلمك یته‌در .

برنی تیرسله‌گانده تیرسنی تیکزلاب طارانوب صوقالارغه یاکه برنی قازوب کومارگه کرکدر : تیرسنی برمرتبه سازین یرگه یارتی پوددن بر پودغه قدر صالورغه ممکندر . صالقون ویوش برنی کوبراك تیرسلارگه کرکدر .

تیرسکه بشقه قوش تیزاکلری ، کول ، فاسفوریت ، ایزویست هم گیپس کبی نرسه‌لرده برنی یاکارتمق ایچون استعمال ایدیله‌لر . قوش تیزاکلری تسمید ایچون پك فائده‌لیدر . کبیدروب اوغاندن صونگ بر آوشین مربع یرگه بر اوچ سیبلور . کولنك ده یرگه تاثیری قوتلیدر . کول ایله تسمید ایدلگان برده برانگی ، چوکوندر ، قیار کبی سبزواتنك اندتی آرتق اوله‌در . کولنی بر مربع سازین‌گه ۲ ـ ۳ قداق چماسنده صالنور . بر کول ایله کوز کونی یاکه یاز کونی قارکیتکاچ صوقالاغانچه یاکارتیلورغه تیوش . سبزواتنی ساچکاندن صونگ کول سیبمك ضرلیدر .

سوندرلگان ایزویست بر مربع سازینغه ۲ قداق مقدارنده سیبله در . گیپس‌نی برنی اشلامزدن الك بر سازینغه بر قاداق صالالر . آنی یاغاراق تیشلوب چقغان بورچاقلرغه سیبمکده فائده‌لیدر .

ایشته سبزواتنی اوشبو طریقه یاگارتلمش برلرگه ساچیله در . لکن طوغریدن طوغری یرده‌گی طوتاللرگه ساچلگان وقتده کوزگه قدر ، اولگروب ینمی طورغان کبسته ، کرانکه هم پامیدور ، کبی سبزواتلرنی ایك الك رازسادنیکغه ساچیله در .

رازسادنیکلر تورلیچه یاصالالر . لکن ایك آرزان وایك اوکغای طریقی بویله در : قویاش‌غه قارشی یرده کبگلکی آرشین یارم اوزونلغی ایکی آرشین مقدارنده بر یرنی اولچاب تیره‌لرینه برر آرشین اوزونلقده قازیقلار قاغیلور قازقلرنك آرالری ٤ ویرشوکا قدر اولورغه کرك . قازقلارنك باشلری بارده بر تیکز اولسون . قازقلر اوستینه تیره‌لی طاقته قادافلانور .

صوکره طشقی یاقدن تیرس صالوب تیرس اوستندن تاقطه‌غه یتکانچه توپراق صالنور . اچینه توبکه ٦ ـ ٨ ویرشوك قالونلغنده ایدوب آت تیرسی صالورغه کرك . آت تیرسی یتارلك اولمغانده صغر تیرسی قوشارغه هم یاریدر . تیرس اوستینه ۲ ـ ۳ ½ ویرشوك قدر یخشی ویومشاق قارا توپراق صالنور . تیرسنك یاتا توشکان اولوب بیك یاگا

اولمغانی یخشیدر. ممکن اولغانده مارتنک اورتالرنده ۳ - ۴ یوک آت تیرسینی بر یرگه اویوب قویارغه کرک. برر آیدن اویولگان تیرسنک ایچنده قاینار هم کوکارگان تیرس حاصل اولادر. شونی آلوب رازسادنیکغه صالورغه کرک.

رازسادنیکدن توپراق هم تیرسنی هر یل آلشدرورغه کرک. بوندن چقغان تیرسلو ایزویست هم کول ایله بوتالوب برر آی یاتقرلسه باغچه توتاللرینی تیرسلو ایچون استعمالغه یاریدر.

م. ع. شهابزاده.

جزئی معلومات

نادیل یرلری هم آنک اوستنده اولغان هر تورلی بنالو کرستیان بانقه سندن بشقه یرگه رهن گه صالنمقی جائز دگلدر. بانقه غه‌ده فقط ۱۹۰۶ سنه ۱۵ نچی نویابر فرماننده یدنچی ماده ده کورسه تلگان سببلر ایچون گنه صالنمقی جائزدر.

— بشقه هیچ بر تورلی وارثلری اولماسه آتالرینک بیلاماکنده اولغان یرنی کیاوگه کیتکان قزی اسمینه اوکریمیت اینمک ممکندر.

— بر خاتون ایری وفات اولوب اوینده ایر ذاتندن کشی قالماسه اوزی یورطغه خواجه حساب ایدیله در. شونک ایچون عمومی تقسیم بولغانچه غه قدر، آنک قولندن ایرینک یرینی تارتوب آلورغه جماعتنک حقی یوقدر. اگر تلاسه بوخاتون ایرینگ بویرینی عمومی تقسیم گه قدر اولگوره آلسه اوز اسمینه اوکریپیت ایتدررگه ممکندر.

— اوصادبا اورنلری یعنی یورط وقارالدی اورنلری قانون بوینچه هرکمنگ اوزینه خصوصی ملك حساب ایدیله‌در. شونك ایچون بر تقسیم اینکانده اوصادبانی قوشوب حسابلارغه یارامیدر. یعنی فلاننك اوصادباسی زور دیب آنگا صاچو یرینی کیم ویرلماز، اوشانداق اوصادبالرنی تیگزلاب تقسیم ایده‌مز دیب دعوا ایدرگه هیچ کمنك حقی یوقدر.

— ژارچیبنی اوصافنك ۱۱۶۶ هم ۱۱۶۷ ماده‌لری بوینچه یوغشلی آوردلری سببلی حکومت مأمورلری طرفندن اوترتدرلگان یاکه دارو سانچکاننك صوگنده اولگان حیوانلر برابرینه اوزاقلاتماینچه مکافات ویریلورگه تیوشدر.

- میراث قالغان یرگه وارثلرنك بعضیسی مشترك اولغان اورلوقلرینی باشقه وارثلرنك رخصتی ایله ساچسه، چقغان ایگون بارچه سینك آراسنده مشترك اولور. اگر وارثلرنك برسی اوز اورلوقینی ایکسه چقغان ایگون یالگز آنك اوزینه اولور، لکن ایکگان ایچون بر حقینی تیوش قدرسینی باشقه وارثلرغه تولار.

احکام عدلیه ۱۰۸۹ ماده

وارثلرنك برسی باشقه‌لرینك رخصتندن باشقه هم بولنماسدن الك ترکه‌دن بر قدر آقچه آلوب شونك ایله اش ایتسه ایتکان ضررین، فائده‌سیده آنك اوزینه گنه اولور. احکام عدلیه ۱۰۹۰ ماده

- سمارانك شهر کتبخانه‌سنده بلغار خانلرینك وعموما مسلمان پادشاهلرینك آقچه‌لرینه دائر پك قدرلی اثر صاقلانا در. بو اثر روسچه اولوب خانلرنك هر قایوسینك آقچه‌لرینك وگیربلرینك رسملرینی درج ایتمشدر.

- مبریاغه هجرت اشی ایله آشنا لنورغه تلاگان کشیلرگه یدی تین کمش لك مارکه برابرینه هجرت اوپراولینیه سندن اسپراوچنی کنیگه اسمنده کوب معلوماتنی شامل بر کنیغه یبارالور. آدرس: پتربورغ بیریسیلینچسکی اوپراولینیه، دیمك کافیدر.

احوالات عمومیه

زلزله

بتون عالمده مؤثر اولان ذات جناب تعالی البتة یالگزیدر. لکن کوب اشلرنی جناب تعالی منتظم سببلر آرقلی وجودکه کتوره‌در. بو سببلرنك انسانلرغه معلوم اولغانلری اولدیقی کبی معلوم اولمغانلرین واردر. بویله سببلری آچیق معلوم اولمغان نرسه‌لر جمله‌سندن بریده زلزله‌در.

زلزله‌نك سببلرینی بلمك طوغروسنده انسانلر الك قدیم زمانلردن بیرلی اجتهاد ایتمشلردر. بناءً علیه بو بابده بیك کوب فکرلر بیان ایدلمشدر.

بوکون علم طبقات الارض هم فوز موغرافیا فنلرینك بیان ایتدکلرینه کوره زلزله‌نك سببلری باشلوچه ایکی نرسه‌در. برنچیسی شولدرکه: یر آستنده اولغان صولر بعض اورنلرنی یووب آنده بوشلق وجودکه کیتوره‌لر، بویله یرلر

وقتیله یمریلوب توبکه کیته‌لر . بو طریقه اولغان زلزله‌لرنی « خسف » دیب یعنی یر اوبمق دیب تعبیر ایدیله‌در . غالبا بویله باتقان یرلرده اوستکه صو چغادر .

ایکنچی سبب ژولقان سببلریدر .

ژولقان دیب هر وقت بوغاریغه پارلی صیوق نرسه‌لر آتوب طورغان ینار طاغلرغه ایته‌لر . بویله طاغلرنڭ وجودینه سببنی شویله بیان ایته‌لر : صولر یر ایچینه سڭا طورغاچ بیك قزو قاطلاولرغه ایرشوب آنده پارغه ایلانه‌در . بو پارلر قوت ایله بوروب ینار طاغلر آرقلی طشقه چغالر .

بعض وقت بویله پارلر طشقه چغا آلماینچه یر اورتاسنده بوغلوب قالالر . بونلر وقتلرنڭ اوتمکی ایله بربرینه قوشیلوب قوت حاصل ایته‌لر ، بته‌چك قدر قوت تمام جیولوب یتکاچ یرنی کوچ وقوت ایله یاروب تلاگان یرندن طشقه چغالار . بووقت یر تتراب زلزله واقع اولادر . بوطریقه اولغان زلزله‌نی یر تتره‌مك ویرسلکنمك ایله تعبیر ایدیله‌در . عادتده بویله زلزله‌لر صوڭنده یر یاریلوب قالادر . علم الارض علماسی زلزله‌نڭ اولدقینی یرنڭ نچه کره سلکنگانینی وتقریبا قایسی طرفلرده اولدقینی بیلدرمك ایچون «سیسموغراف» اسمنك بر قورال یاصارغه موفق اولمشلر . اوشبو قوراللرزور شهرلرده اولان رصدخانه‌لرده واردر . بونڭ آرقلی زلزله‌نڭ اولغانلقندن وقایو طرفن اولدقندن خبر ویروب طورالار .

زلزله‌نڭ سببی نه اولسه اولسون بو یل هر یرده زلزله اویناملقده‌در . بو زلزله‌نڭ باشی ایتالیه‌ده باشلاندی . صوڭره کوب یرلرده تاثیری کورلدی . ایتالیه‌ده سجلیا آطه‌سنده هم دیڭگز قریلرنده مجموعسی ۲۴ قدر شهر وقریه هلاك اولدیلر . دیڭگز قرینده اولغان مسسینا شهری ایله رجیو شهری بتون یوغالمشلردر . ایکی یوز مڭدن آرتوق خلق هلاك اولمشلر . صوڭره زلزله فاس طرفلرینه کتکان ، لکن بو طرفلرده تلیغراملر اولمغانغه کوره هلاکت طوغروسنده خبر آلمق ممکن دگلدر .

میقسیقاده ۱ نچی فیورالده بیکود دیکولیم ژولقانی حرکتکه کیلگان . قزدرلغان قوملرنی اطرافینه ساچوب کوب ایگونلرنی هلاك ایتکان . ویلفا گوبرناسنده ایکی دیساتینه زورلغنده بر کولنڭ صوی بر توڭ ایچنده یوغالمشدر . بلغاریه‌ده ایکنچی فیورالده کوب یرده زلزله اولغان . خصوصا شرق طرفلرنده بیك قوتلی اولغان مگر جراحتلنگوچیلر آز . سیسموغرافلر بارتی تونگه قدر ٥ مرتبه حرکتلنسی بلگوتمشلر . ایراننڭ لورستاننده زلزله اولوب آلتمش قدر قریه هلاك اولغان بعضی بتون یر آستینه کیتکان . آلتی مڭ قدر کشی هلاك اولمشدر . هندستاننڭ جنوبنده جاوا آطه‌سنده بر یاریلوب تیبوبوغان

اسمنده بر آول بتونلای باطمشدر. آولنك ۴۵۰ عدد اهالیسندن باری ۴۰ کشی سلامت قوتولمشدر.

ترکیه‌ده‌ازمیر شهرنده‌زلزله‌اولوب آلتی خانه یقلمشدر - آق دینگزده پك قاطی زلزله اولوب مالطه جزیره‌سی ایله تونس آراسنده پك کوب جزیره‌لر دکز توبینه کتکان. بیك کوب بالقچیلر هلاك اولغانلر. مشهور اتنه ژولقانی بر آستینه کتکان. یونان مملکتینك جنوبنده دینگزده کرداب حاصل اولغان. دینگزنك توبی تیشولگان اولسه کرك.

طرابلس ومصر ساحللرنده دکز دولقونلری کوتاریلوب یکرمی قدر قریه‌نی آغزغان. بوکا باشقه اواق تأثیرلرینی یازوب بترمك ممکن دگلدر. فتبارك الله احسن الخالقین.

ترکیه — ترکیه ایله آفستریا آراسنده بوسنه‌نی الحاق طوغروسنده عقد وصلحنامه امضا قلندی. ترکیه‌ده انگلیز طرفداری اولغان کامل پاشا صدراعظملكدن توشربلوب نمسه طرفداری اولغان حلمی پاشا آنك اورنینه قویلدی. هر ایکیسی حریت طرفدارلری ایدی. ترکیه‌نی زیارت ایتکان روسیه‌لی خوچقوف جنابلری ترکیه‌نك مجلس مبعوثانینی بیك باراتقان. آنلرنی اشلکلی دیه مدح ایتدر.

بلغاریه ترکیه ایله کیلشه آلمسی طورالر. روسیه بونلرنی کیلشدرمکچی اولادر. ترکیه صوراغان قدرنی بلغاریه ویرماسه‌ده آنی روسیه اوزی ویروب صوکره آنی بلغاربه‌دن آلمقچی اولادر. روسیه‌نك اوشبو تدبیری پك موافقدر. بر جهتدن بلغاریه‌نی اوزمزگه به‌یلیمز. بزگه بورچلی اولوب طورادر، نمسه‌لرگه بتونلای مال اولمیدر. بزنك الیگه قدر اول طوغروده چیکگان مشقتلر بوش‌قه کیتماس، ایکنچی جهتدن صوغش‌غه میدان قالدرماو اولادر. هرچه خبرلوسی اولسون. بلغار پادشاهسی بو کونلرده روسیه‌نی زیارت ایتدی، روسیه آنی یخشی قارشو آلدی.

صربیه — صربیه ایله آفستریا آراسنده صوغش بولور شکللی کورینه‌در. الوغ حکومتلر آنلرنی صوغشدرماسقه اجتهاد ایتمکچی اولالر.

مصر - جامع الازهر طلبه‌سی درسلرینی تاشلاب اصلاحات صوریلر. باش مدرس عزل ایدلگان. شاکردلردن ۲۳ کشی حبس که آلونغان.

ایران - ایرانك شاه عسکری تبریز شهرینی محاصره ایدوب رسمی صورتده صوغشه‌لر. مسکین مسلمانلر اجنبیلر منفعتی ایچون قربان اولالر. انگلیز اتفاقی بولوب اوتکان یرده قان توکلمك عادة حکمنده‌در. انگلیزلرنك یاپون ایله اتفاقلری‌صوگنده مانژوریه‌ده،فرانسوزلر ایله اتفاقلری صوگنده فاسده قان توگلدیکی خاطرده اولسه کرك. بوندن ایلك شاه خبردار اولمق لازم ایدی.

انگلتره - انگلتره حکومتی هندستانه مشروطیت یاصامق‌ایچون قراروبرمش.

بوخصوصده پارلامینتکه بر لائحه کرتدی. لائحه بوینچه هندستانده برلی خلق ایچون پارلامینت آچیلاچقدر. مجوسیلر ایله مسلمانلر برلکده طاوش بیره چکلر. «علی کده» شهرنده مسلمانلر سیاسی بر جیون یاصاب صایلاو اصولی حقنده اوزلرینک فکرلرینی حکومتکه بیلدرمشلر.

روسیه - اولوغ ایمپراطور حضرتلرینینک عمی اولوغ کناز ڤلادیمیر الیکساندرویچ وفات ایدی، دفن ایدرکه بلغار پادشاسی ده کلگان ایدی.

غصودارستوننی دومـاده ٩ نچی نویابر زاقونی قبول ایدلدی. تیزدن حریت دینیه مسئلهسی قارالمقی امید ایدیلر. سینات اسلام قبول ایتکان یهودیلرنی همان الککی حقوقلرنده قالورلر، دیه بیان ایتکان.

روسیه مسلمانلری - روسیه مسلمانلرنده بو ایکی آی ایچنده کورلگان ترقی آثارلری اوشبولردن عبارتدر: قزان ولایتی آراویزی یوقاری قورصا قریهسنده کتبخانه، سماراده کتبخانه هم قرائتخانه، پرژوالسقده، وسمبرده جمعیت خیریه آچولدی.

حاجی ترخانده «معارف» اسمنده ژورنال، «میزان» اسمنده غزته نشرینه باشلاندی. قزانده محترم شهیداللین طرفندن هر طرفغه تیگوز کوندریله طورغان «اعلانات» غزتهسی نشر ایدله باشلادی. اورنبورغده «شورا» «وقت» ادارهسی اوزینه مطبعه آچوب مذکور ایکیسی شونده گوزل روشده باصیله باشلادی. قزانده «اورنهک» مطبعهسی آچولدی. محترم ترجمان نفیس روشده باصیله باشلادی، حاجی ترخانده، قزانده، اوفاده شهر اوپراواسینه مسلمانلردن کشی صایلاندی. قریمده دورهنلو باشلغینه گوزلوه هم پرهقوب اویزدلرنده مسلمانلر صایلانغان.

باکوده عبدالله حاجی ضربعلی اوغلینک همتی ایله «نور» مکتبی، گنجهده حاجی علی ملا حسن اوغلینک همتی ایله «توفیق» مکتبی آچولغان، قزان تمتی قریهسنده «اواق بورچ شرکتلری» آچولغان، استانبولده «تاتار طلبهسینک جمعیتی» هم «تورکلک جمعیتی» آچولغان.

قزانده احمروف جنابلری «بلغارلر» حقنده وابراهیم تریغولف جنابلری «معادن» حقنده درس (لکسیه) اوقفانلر. قزانده قرآن باصمهسنده اولغان خطالرنی توزاتمک طوغروسنده مذاکره ایچون علما مجلسی اولغان. قافقازلیلر افندیمز علیه السلام حقنده ادبسز سوز درج ایتکان ایچون «ترک» غزتهسنی اعتذارغه مجبور ایتکانلر. پتربورغده تکرمانچیلر ویستافکهسینه مسلمانلرده قاطناشقانلر. بارچهسینی چن قلبدن تبریک ایدهمز.

ناشر ومحرری: محمدفاتح مرتضین.

«کریموف، حسینوف وشرکاسی» نینک مطبعهسی اورنبورغده
Типо-лит. Т-ва Каримовъ, Хусаиновъ и К°. Оренбургъ.